

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Кафедра філософії та суспільних наук

**ФІЛОСОФІЯ
В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ
ТА
СОЦІАЛЬНО - ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСАХ**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

**ІV-ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО - ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

16-17 листопада 2023 року

ВІННИЦЯ 2024

21.	Лавинюкова А.-В.Р. ОСОБЛИВОСТІ РЕЛІГІЙНОГО ДОСВІДУ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	87
22.	Лавренюк В.В. СОТЕРІОЛОГІЧНЕ ВЧЕННЯ ЖАНА КАЛЬВІНА.....	90
23.	Лациба В.П. УКРАЇНСЬКИЙ «КОД» ВИЖИВАННЯ. ДО 90-Ї РІЧНИЦІ ГОЛОДОМОРУ 1932-1933 РР. В УКРАЇНІ.....	94
24.	Макаров З.Ю. ІСТОРИЧНІ СЦЕНАРІЇ ВІДНОШЕННЯ ЛЮДИНИ І ПРИРОДИ.....	96
25.	Максименко І.Г. ІДЕЯ ГЛИБОКОГО СПОДІВАННЯ ЛУЇСА ПОЙМАНА.....	101
26.	Маланяк А.О. РЕЛІГІЙНІ ФАКТОРИ ЄДНОСТІ ПОМІСНИХ ПРАВОСЛАВНИХ ЦЕРКОВ.....	105
27.	Марчук І.А. ДО ПИТАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА МОТИВАЦІЯ МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ У КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	108
28.	Мельник В.М. ІДЕОЛОГІЧНІ ТА ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В РИМСЬКО-ІРАНСЬКІЙ ДИПЛОМАТІЇ ЧАСІВ ІМПЕРАТОРА КОНСТАНТИНА (324-337 рр.).....	112
29.	Мельник Л.М., Грек І.М. ПРОБЛЕМА ВІЙНИ І МИРУ У ФІЛОСОФСЬКІЙ СПАДЩИНІ ЕРАЗМА РОТТЕРДАМСЬКОГО.....	117
30.	Мельничук В.В. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК НАВИЧКА ХХІ СТОЛІТТЯ.....	120
31.	Павленко П.Ю. ХРИСТІЯНСТВО ПІСЛЯ БУЧІ: СПРОБИ ТЕОРЕТИЧНИХ РЕФЛЕКСІЙ КАТАСТРОФІЧНОЇ ДІЙСНОСТІ.....	123
32.	Петрушенко В.Л. ФІЛОСОФІЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТУ СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ І СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ДИСКУРС.....	127
33.	Петрушенко О.П. ЗВ'ЯЗОК ПРИКЛАДНОГО ПОСТМОДЕРНІЗМУ З СУЧАСНОЮ ПРОБЛЕМАТИКОЮ БІОЕТИКИ.....	130
34.	Пилипчук В.Л., Трухманова С.Л., Жарлінська Р.Г. ЗМІНА ВИЗНАЧЕННЯ «ІНВАЛІДНІСТЬ» НА «НЕДОСТАТНЮ ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ» ЯК МАРКЕР ЗМІНИ СОЦІАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРОБЛЕМИ.....	132
35.	Повshedна Д.В. ХРИСТІЯНСЬКА ПАРАДИГМА ПОЛІТИЧНОЇ ТЕОЛОГІЇ.....	136
36.	Потоцька І.С., Лесніченко Н.П. ОСОБИСТІСНІ ЗМІНИ НАРКОЗАЛЕЖНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	140
37.	Предко Д.Є., Предко О.І. РЕЛІГІЙНІ СИМВОЛИ, ЇХ ПСИХОЛОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ В СУЧАСНОМУ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	143
38.	Предко М.Є. ВПЛИВ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ФОРМУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ЗАСОБУ ВИРОБЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ.....	146
39.	Пустовіт С.В. ЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ НАСИЛЬСТВА ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	150

3. Моммзен Теодор. Історія Риму. Переклад Віктора Вербича [на основі викладу М. Д. Чечуліна, 1909]. К.: Арій, 2023. 384 с.
4. Светоній Транквілл Гай. Життєписи Цезарів. Переклад з латини Павло Содомора. Львів: Видавництво «Апріорі», 2023. 360 с.
5. Фріс Вільгельм де, Бирля Октавіян, Гілл Джозеф, Лацко Міхал. Рим і патріярхати Сходу. / Серія «Пам'ятки історично-богословської думки», випуск другий. Переклад з німецької О. Конкевича, С. Матіяш. Львів: Видавництво УКУ, 2015. 416 с.
6. Ammianus Marcellinus. Das römische Weltreich vor dem Untergang. Bücher übers. von Otto Veh und erl. Gerhard Wirth. München: Artemis, 1974. XXX+950 s.
7. Banchich Thomas M. The Lost History of Peter the Patrician: An Account of Rome's Imperial Past from the Age of Justinian. London-New York: Routledge, 2015. XII+185 pp.
8. Dignas Beate, Winter Engelbert. Rome and Persia in Late Antiquity. Neighbours and Rivals. Cambridge-New York: Cambridge University Press, 2007. XVI+347 pp.
9. Eadie J. W. The Breviarium of Festus. A Critical Edition with Historical Commentary. London: University of London, The Athlone Press, 1967. XII+194 pp.
10. Smith Kyle. Constantine and the Captive Christians of Persia: Martyrdom and Religious Identity in Late Antiquity. Berkeley: University of California Press, 2016. XXII+232 pp.

Мельник Л.М.,
канд. політ. наук, доцент,
завідувач кафедри філософських та політичних наук
Грек І.М.,
асистент кафедри філософських та політичних наук
Білоцерківський національний аграрний університет,
м. Біла Церква, Україна

ПРОБЛЕМА ВІЙНИ І МИРУ У ФІЛОСОФСЬКІЙ СПАДЩИНІ ЕРАЗМА РОТТЕРДАМСЬКОГО

У філософії завжди існував значний інтерес до вивчення війни і миру. Це пов'язано з тим, що війна є найрізкішим виявом конфлікту між людьми та націями, де відбувається найбільше втрат людського життя та волі. Філософи досліджували і аналізували причини, дії та наслідки війн, а також ставили перед собою завдання розуміти, аналізувати та шукати раціональніші шляхи вирішення конфліктів, забезпечуючи мирне

співіснування людей та націй. Філософське осмислення природи війни дає можливість відійти від поверхневих міркувань і заглибитися в корінні причини та сутність цього явища. Воно допомагає розуміти, чому виникають війни, як вони пов'язані з психологією та культурою людини, як вони впливають на суспільство та індивіда. Філософські ідеї мислителів щодо проблеми війни і миру, не лише не втратили актуальності сьогодні, а й особливо важливі в роки російсько-української війни.

Проблема війни і миру була вже у центрі уваги античних мислителів, над нею замислювалися Геракліт, Цицерон, Платон та ін. Феномен війни і миру викликав дискусію не лише серед філософів античності, а й середньовіччя, епохи Відродження, Нового часу і тд.

Одним із відомих мислителів, який досліджував причини війни та закликав людство до миру був Е. Роттердамський. Мислитель був одним з найвидатніших діячів ренесансу і зазнав впливу раннього християнства, грецько-римської філософії та гуманізму. Філософ засуджував війну як засіб досягнення політичних цілей та стверджував, що вирішення конфліктів повинно відбуватись за допомогою діалогу та примирення.

Е. Роттердамський, досліджуючи феномен війни, у праці «Скарга світу, звідусіль вигнаного і поверженого» підкреслював: «Коли для війни немає зовсім жодних причин, ... інколи вигадують приводи для незгод, плутаючи назви країн і провінцій для того, щоб розпалювати взаємну ненависть. Панство підтримує і роздухує помилки безрозсудних людей і зловживає ними для своєї приватної вигоди і користі. Навіть деякі священики беруть участь в подібному обмані. Англіїці дивляться на французів як на ворогів лише за те, що вони французи. Англіїці ненавидять шотландців лише за те, що вони шотландці. Німці ворогують з французами, іспанці – і з тими і з іншими. Яка протиприродність в усьому цьому! Але чому ти, людина, не можеш бути доброзичливою до іншої людини? Чому християнин не може бути доброзичливим до християнина?» [1]. Як бачимо, мислитель вважав, що будь-яка війна не справедлива, оскільки суперечать самій природі християнства та вищим цінностям людської культури й війни здатні лише спричиняти зло і руйнувати людські цінності. Е. Роттердамський підкреслював, що війна поглиблює релігійні розбрати й уповільнює будь-який прогрес у суспільстві. Тому мислитель закликає священиків, щоб «вони були завжди там, де необхідно припинити війну» [1].

Мислитель вважає, що люди мають природний нахил до самозбереження і досягнення своїх особистих цілей. Він підкреслює, що ця схильність може привести до конфліктів і війни, так як різні люди мають різні інтереси та прагнуть до різних цілей. Так, у праці «Скарги світу» Е. Роттердамський пише: «Один государ шукає або присвоює собі якийсь старий і зганыблений титул, ніби в ньому полягає щось дуже важливе для володарювання та управління королівством, немов у цьому укладені всі

вигоди та благополуччя країни. Інший государ знаходить, що якась дрібниця - я вже не можу вам сказати, яка, - пропущена у перерахуванні сотень титулів. Третій государ особисто ображений тим, що йому брехливо зрадила його дружина, ображена якимось нічого не значущим словом чи вільною фразою», але найбільший злочин, на думку філософа, коли глава держави втягує у війну країну заради власної наживи та ще «ще злочинніше - це ті, хто жиріє за рахунок нещастя і руйнування народу і кому в мирний час нема чого робити в людське суспільство» [1]. Філософ наголошує, що держава існує, щоб забезпечити безпеку та порядок, але насправді влада часто зловживає та діє в інтересах своєї власної сили та наділена людськими пороками, такими як жадібність, амбіції та контроль. Більше того, мислитель вважає, що всі причини війни походять і виникають із речей, які не мають до народу жодного відношення». Тому він звертається до правителів із закликом мудро керувати державою і не мати «особистої пристрасті, і все вирішувати інтересом суспільного блага» [1]. На думку Е. Роттердамського, основною функцією глави держави є підтримання злагоди суспільства та уникнення конфліктів. Для досягнення цієї функції, наголошує мислитель, необхідно знати реальний стан справ, шукати рішення: «Уже стародавні письменники поділяли всі прийоми управління державою на мистецтво двох видів – мистецтво війни та мистецтво миру, і перша й особлива турбота державця – засвоїти ті прийоми, що стосуються мудрого управління в мирний час, до якого слід завжди прагнути, щоб ніколи не було потреби у війні» [3].

Роздумуючи над феноменом війни, Е. Роттердамський розвиває свою філософію миру, яка включає в себе принципи справедливості, рівності та свободи, та створенню гармонійного суспільства. Мир, на його думку, «прославлений богами і людьми, джерелом, творцем, годувальником, благодійником, захисником усього доброго, що є на небі і на землі», без якого «немає нічого квітучого, надійного, чистого і святого, нічого приємного для людей і угодного для богів» [1]. Звертаючись до пересічних громадян, він закликав, що потрібно зупинити правителя, який розпочав війну: «Мир і згода серед містян можуть приборкати злі помисли поганого правителя. Нехай ні містяни, ні правитель не думають про свою приватну вигоду. Нехай найбільші почесті віддаються тим, хто запобігає війні, хто мудрою порадою відновлює згоду і хто з усіх сил робить так, що стають непотрібними великі армії та величезні запаси зброї. Але якщо вже війна стає неминучою, нехай ведуть її так, щоб усі нещастя і тяготи обрушувалися на голови тих, хто став винуватцем війни» [1].

Філософ закликав до встановлення міжнародних організацій, спрямованих на вирішення конфліктів на основі діалогу та демократії. Основні принципи, які він відстоював, включають толерантність, взаєморозуміння, відкритість до інших культур та прийняття різноманітності.

Філософський доробок Е. Роттердамського став важливим інтелектуальним внеском у суспільний дискурс щодо миру та конфліктів. Філософські ідеї вічного миру Е. Роттердамського мають потужний потенціал вплинути на сьогоднішній день і надати важливу основу для побудови гармонійного мирного світу.

Література:

1. Роттердамський Е. Скарга Світу. Режим доступу: <https://lib.misto.kiev.ua/FILOSOF/ERAZM/mir.dhtml#0>
2. Роттердамський Е. Похвала дурості. Режим доступу: <https://lib.misto.kiev.ua/FILOSOF/ERAZM/mir.dhtml#0>
3. Роттердамський Е. Зброя християнського воїна. Режим доступу: <https://lib.misto.kiev.ua/FILOSOF/ERAZM/mir.dhtml#0>

Мельничук В. В.,
к. філос. н., доцент,
доцент кафедри суспільних наук
Поліський національний університет
м. Житомир, Україна

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК НАВИЧКА ХХІ СТОЛІТТЯ

У сучасному інформаційному суспільстві особливого значення набуває формування у людини вміння осмислювати та аналізувати інформацію, яка є одним з домінуючих чинників соціального розвитку. Інформаційний вплив на життєдіяльність людини в нинішніх умовах став всеохоплюючим, тому особливої актуальності набуває розвиток навичок самостійного та аналітичного мислення, незалежного від зовнішніх факторів.

Зважаючи на це, варто звернути увагу, що важливої ролі в сучасному світі набувають навички, які сприяють опрацюванню великої кількості інформації, і розв'язанню на їх основі нестандартних завдань, що постають перед людиною у ХХІ ст. В умовах, коли переважно виникають проблеми, шаблонних варіантів вирішення для яких немає, виняткової значущості набуває критичне мислення, формування якого є вимогою сучасності.

Науковці звертають увагу на те, що його використання здебільшого залежить від досвіду та рівня знань людини, лише сформованість понятійного мислення уможливорює використання критичного мислення повною мірою [2, с. 49]. Таким чином, це є тривалий цілеспрямований